

STRESZCZENIE

U niektórych gatunków ptaków występuje zmienność geograficzna śpiewu, skutkująca tym, że różne populacje charakteryzują się indywidualnymi cechami wokalizacji, co określane jest jako dialekty. Dialekty mogą być skutkiem ubocznym np. kumulacji błędów podczas nauki śpiewu w populacjach, które są izolowane, ale mogą też mieć charakter przystosowawczy, np. umożliwiając samicom rozpoznanie filopatrycznych samców, a samcom przeniesienie agresji podczas konfliktów terytorialnych na płaszczyznę komunikacji konwencjonalnej. Mało poznany aspekt dialektów jest ich stabilność na przestrzeni lat, ponieważ badania takie wymagają długoterminowego monitoringu tej samej populacji, co często jest trudne lub niemożliwe.

Celem niniejszej pracy doktorskiej było wykazanie (i) czy poszczególne populacje trzciniaka *Acrocephalus arundinaceus* różnią się dialektami, (ii) czy różnice w dialektach pomiędzy populacjami wzrastają wraz ze wzrostem odległości, która je dzieli oraz (iii) czy charakterystyczny śpiew/dialekt danej populacji jest utrzymywany z pokolenia na pokolenie.

Międzypopulacyjne zróżnicowanie śpiewu analizowano porównując repertuar gwizdów 10 populacji trzciniaka nagranych w różnych rejonach Polski w 2017 roku. Zmiany wokalizacji zachodzące w czasie badano porównując śpiew tej samej populacji trzciniaka zarejestrowany w 2005 oraz 2017 roku.

Przeprowadzone analizy wykazały, że podobieństwo wewnątrzpopulacyjne w obrębie głoszonych gwizdów wynosiło średnio 72%, natomiast podobieństwo międzypopulacyjne wynosiło średnio 31,9%. Wyniki analiz wskazują, że kompozycja repertuaru gwizdów jest wyznacznikiem lokalnego dialektu danej populacji, gdyż na podstawie głoszonych sylab samce trzciniaka były poprawnie przypisywane do populacji, z której pochodziły, niezależnie od zastosowanej metody klasyfikacji. Wykazano również, że podobieństwo w kompozycji repertuaru gwizdów pomiędzy populacjami maleje wraz z odległością jaka dzieli populacje. Przeprowadzone analizy wykazały także, że dialekt danej populacji trzciniaka nie jest stabilny na przestrzeni czasu obejmującej kilka następujących po sobie pokoleń. Po 12 latach różnice w śpiewie populacji nagrywanej na tym samym terenie były porównywalne do różnic pomiędzy oddalonymi od siebie populacjami.

Słowa kluczowe: dialekt, przekaz kulturowy, behavior wokalny, trzciniak, *Acrocephalus arundinaceus*

Natalia Tawlska